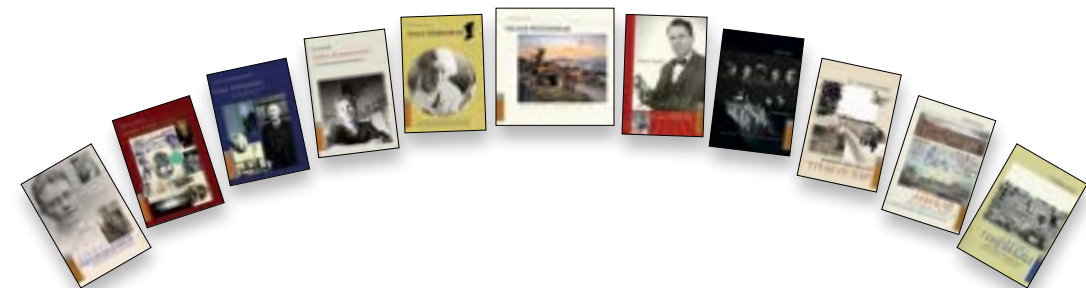

SFV:s BIOGRAFISERIE har hittat sin publik

Text Rabbe Sandelin ~ Foto Pia Pettersson

Förra hösten firade SFV:s biografiserie ett småskaligt jubileum, då bok nummer tio och bok nummer elva kom ut. Biografikommitténs ordförande Gustaf Widén är mycket nöjd med hur serien utvecklats. SFV:s biografiserie har blivit ett begrepp på den finlandssvenska bokmarknaden.

SFV:s biografier över berömda men kanske lite bortglömda finlandssvenskar ges ut inom ramen för SFV:s publikationsserie, grundad i föreningens barndom. Idag är biografierna det enda SFV ger ut i bokväg. Tidigare gav man i serien ut böcker av mycket varierande innehåll, även om man kan säga att huvudföran gällde folkbildning.

– Det är snart tio år sedan SFV:s styrelse fattade beslut om att starta ett biografiskt projekt. Det var ett svar på en tydlig beställning, berättar Widén.

SFV:s styrelse hade uppmärksammat att det allmänna intresset för biografier ökat, speciellt i Sverige. Samtidigt fanns det en tydlig lucka när det gällde populärt hållna, men lite längre presentationer av finlandssvenska kvinnor och män som gjort en insats ur ett brett kulturhistoriskt perspektiv.

– Kortare texter finns det gott om. Till exempel Svenska litteratursällskapets *Biografiskt lexikon för Finland* var en mycket välkommen satsning. Men även den person som någon gång, kanske för femtio år sedan, fått en levnadsteckning har oftast ansetts avklarad och förbrukad. Och den en gång framgångsrika sjunker på något decennium i glömska och förvandlas till en skuggfigur.

Vill du skriva en SFV-biografi?

- ❖ Boken skall handla om ett finlandssvenskt, avslutat livsverk.
- ❖ Personen skall ha varit mer eller mindre bemärkt eller berömd, men riskerar nu att falla i glömska. Vi prioriterar personer med ett brett och mångsidigt livsverk.
- ❖ Skicka till redaktion@sfv.fi ett synopsis på 1-2 sidor över hur du tänker lägga upp boken. En preliminär innehållsförteckning är bra. Beskriv även det material du har tillgängligt, även illustrationer. Välj helst ett annat angreppssätt än den strikt kronologiska biografien.
- ❖ Notera att många manus för tillfället är under arbete. Om ditt projekt godkänns ligger tidigaste publiceringstidpunkt 4-5 år i framtiden.

Enligt Widén är det viktigt att hålla vid liv levnadsbanor som på grund av det korta mänskliga minnet kanske redan förbleknat.

– De har ofta något att lära oss även idag. Historien upprepar sig sällan, men rimmor allt som oftast. I turbulenta tider kan de människoöden som SFV belyser hjälpa oss att förstå vari-

från vi kommer och hur dagens tankevärld formats.

Widén poängterar att SFV:s biografiserie inte har vetenskapliga mål.

– Det handlar inte om grundforskning. Vår strävan är att få fram personligt hållna texter som vänder sig till en bred läsekrets. Vi har till exempel inte krav på utförliga notapparater, även om vi inte heller förbjuder dem.

KRITERIER FÖR EN SFV-BIOGRAFI. SFV strävar till att få fram biografier där författaren har någon sorts personlig relation, eller ett starkt intresse och känsla för sitt objekt. Det förklarar också enligt Widén varför namn som kan anses självskrivna hittills inte syns i serien.

– SFV:s biografikommitté har en lång lista på intressanta namn, som vi dessutom utvecklar kontinuerligt. Men vi beställer inte biografier, utan vi försöker i stället hitta den bästa författaren, den person som kan producera den intressantaste texten. I tillägg får vi ganska många förslag, nu då serien etablerats och blivit känd. Men i ganska många fall måste vi tacka nej.

Vilka är då kriterierna för att ge ut en biografi i SFV:s biografiserie?

– Först och främst skall biografien behandla ett avslutat livsverk. Vi ser också gärna att det gått en tid sedan →

frånfallet – detta för att skapa den behövliga distans som ett analytiskt tillvägagångssätt kräver. Och hela idén med serien är ju att lyfta fram intressanta finlandssvenska personligheter som idag riskerar att glömmas bort i historiens dimridåer.

Widén berättar att biografikommittén inte är intresserad av att publicera färdiga texter.

– Vi arbetar utgående från ett förslag, ett synopsis. Vi vill kunna arbeta fram boken i samråd med författaren.

INTE STÖPTA I SAMMA FORM. Widén betonar att det enbart är till utseendet som böckerna ser likadana ut. SFV:s biografikommitté vill inte att innehållet i varje bok följer något förutbestämt recept. Upplägget – det synopsis som utgör beslutsunderlag för kommittén – skall i stället vara tillräckligt mångsidigt och intressant, och det lämpligaste för biografobjektet.

– Vi är minst intresserade av traditionella ”vaggan-till-graven”-biografier, där man mekaniskt räknar upp datum och händelser från födsel till död. Vi vill gärna se andra infallsvinklar, andra biografiska grepp. Det är precis därför vi önskar hitta författare som på något sätt brinner för sitt objekt. Då kan de förhoppningsvis belysa biografobjektet från nya och intressanta vinklar som känns relevanta idag, säger Widén.

I stället för en kronologiskt uppbyggd biografi kan en biografi idag till exempel vara en psykologisk studie som förklarar en mänsklig handlingar – en så kallad existentiell biografi. Eller en kollektivbiografi eller en nätverksbiografi, som belyser objektet mot fonden av en grupp människor och deras relationer. Moderna biografier försöker inte nödvändigtvis ens beskriva ett liv som en helguten, logisk och rationell progression.

– Man kan bra tänka sig en slags postmodern biografi, som utgår från att människan inte alls är helguten och logisk, utan inkonsekvent – och hela livet fragmentariskt och osammanhängande.

FOTO: RABBESANDELIN

SFV:s biografikommitté ordnade år 2011 och 2013 symposier för sina biografiskrivare, och senast hösten 2016 ett symposium som även var öppet för allmänheten. Symposiernas teman har haft förankring i biografigenrens problemställningar, och bland talarna har funnits både utländska gäster och SFV:s egna biografiskrivare. På bilden talar **Elena Balzamo** om sin biografi över ärkebiskop Olaus Magnus.

”*Den som på allvar ger sig i kast med en biografi gör också ett försök att förstå sig själv.*”

BEMÄRKTA, MEN MÅNGSIDIGA FINLANDSSVENSKE. Ett annat viktigt kriterium gäller själva personen – objektet för biografien.

– Jag brukar säga att varje människa är värd en levnadsskildring; alla bär på något som är värt att berätta. Men för bokutgivning med målet att producera en biografi på 200 till 250 sidor krävs förstås lite mer. För att vi till exempel skall beakta en person vars viktigaste bedrift utgörs av en enskild, viktig insats i arbets- eller forskarkarriären, behövs alltså även något annat att ta fasta på.

Widén nämner som exempel betydande frivilligverksamhet eller mångsidiga förtroendeuppdrag utöver arbetsskriären, liksom publiceringsverksamhet eller annat konstnärligt skapande.

– Vi strävar också till att göra våra biografier intressanta med att illustrera dem så gott det går. Så även om kravet inte är absolut, är det alltid till fördel om det finns rikligt med bildmaterial.

INSPIRATION FÖR DAGENS GENERATIONER. Widén tror starkt på att SFV:s biografiserie kan bidra till inspiration och identitetsskapande för dagens finlandssvenska generationer.

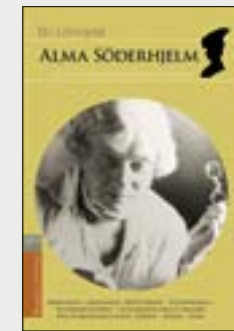
De personligheter serien lyfter fram, både kända och bortglömda kulturpersonligheter – diktare, konstnärer, akademiker, hembygdsvetenskapsmän, folkbildare eller äventyrare – stod alla på sitt sätt för sin tids nyskapande entusiasm. Och det kan de enligt Widén fortfarande göra.

– Vi lever i en språkligt turbulent värld, och den har bara blivit turbulenter sedan seriens startskott år 2008. Då vi nu gett ut över tio böcker börjar vi nå ett av våra mål; varje volym i serien bidrar till att ge nya nyanser åt vår kollektiva finlandssvenska minnesväv.

SKVALLER, PÅHITT, ELLER FAKTA? Enligt Widén är arbetet med biografierna oerhört intressant även ur en ren genrevinkel.

Henrik Knif
BRÄNNA VINGARNA
Eric Cainberg och hans värld

Bo Lönnqvist
ALMA SÖDERHJELM
Ett litteraturantropologiskt porträtt

Jan Näls
GRÄNSFALL ALGOT NISKA
Fotbollstjärnan – Smugglaren – Vålgöraren

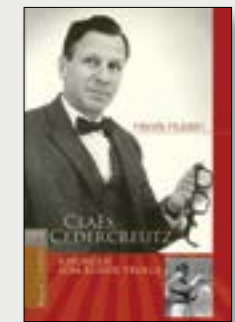
Sofia Håggman
HILMA GRANQVIST
– Antropolog med hjärtat i Palestina

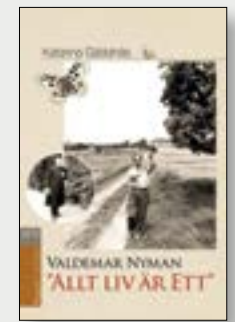
Arne Toftegaard Pedersen
HELENA WESTERMARCK
– Intellektets idoga arbetare

Pia Heikkilä
ANNA BONDESTAM
Det röda Svenskfinlands röst

Henrik Huldén
CLAES CEDERCREUTZ
Kirurgen som kunde trolla

Katarina Gäddnäs
VALDEMAR NYMAN
”Allt liv är ett”

Anna Lena Bengelsdorff
ERIK HORNBERG
Orädd sanningssägare och rättskämpe

Marit Lindqvist
ALEKO LILIUS
Med äventyr i portföljen

Kjell Ekström
VICTOR WESTERHOLM
Landskapsmålaren – Pedagog – Museimannen

SFV har hittills gett ut elva biografier i sin serie. I höst kommer åtminstone två nya böcker ut.

– Biografien är givetvis facklitteratur, men en ständig diskussion pågår kring det som utspelar sig i gränlandet mellan fakta och fiktion. Kanske ett friare, mera spekulativt grepp ibland ger en mera rättvis bild av objektet?

Som ett exempel nämner Widén SFV-biografien över **Algoth Niska**, där författaren **Jan Näls** utgick från bevarade notiser, nyheter och protokoll, men där själva berättelsen även hade fikionaliserade inslag.

– Man kan inte säga att den boken därför blev mindre biografisk. Den var biografisk på samma sätt som en ambitiös biografisk film. Saker väljs bort, saker läggs till, för att bättre beskriva en upplevd verklighet.

En biografiförfattare gör enligt Widén alltid en avvägning mellan objektets privatliv och den offentliga bild objektet själv odlade.

– Den allmänna trenden med vår tids fixering vid det privata gör att saftiga

scener ur ett dramatiskt familjeliv kanske lyfts fram även då det inte är helt påkallat. Det är ju sådant som säljer. Men jag tycker att SFV:s biografiförfattare hållit sig till en god medelväg.

Enligt Widén handlar biografier ytterst om att kartlägga ett mörker och frilägga ljusa landskap som man inte alltid förstår.

– Den som på allvar ger sig i kast med en biografi gör också ett försök att förstå sig själv. ♦